

ELŐFIZETÉSI ÁR

szétküldéssel helyben
vagy vidékre:

Egész évre . . . 14 ft — kr.
Félévre . . . 7 ft — kr.
Negyedévre . . . 3 ft 50 kr.
Egy órá . . . 1 ft 20 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

KIADÓHIVATAL:

iskola-utca, Dáni-ház, 18. sz.

SZEVEDI NAPLÓ.

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS IRODALMI NAPILAP.

HIRDETÉSEKET

és nyilvántartási közleményeket a
kiadóhivatal mérsékelt árjegy-
zék szerint számít.

SZERKESZTŐI IRODA:

iskola-utca, Dáni-ház 18. sz.

Bérmertetlen levelek csak
ismert kéztől fogadtatnak el.

Az erejétől megfosztott Sámson.

Szeged, márcz. 26.

A főispáni hatáskör kiszélesítése élen foly a küzdelem a törvényhatósági javaslat fölötti részletes vitában. Még egy utolsó kísérletet tesz az ellenzék, hát ha megküzdhetne a Tisza Kálmán abszolutisztikus irányzatával, hát ha meglehetne ostromolni egyszer a kormánypárti többség értelmét és szívét, hát ha meglehetne szólaltatni a lelkiismeretét.

Mert erre volna szükség. A lelkiismeretlenség netovábbja az, melyet tanusít e többség, szemben a kormányelnök hatalmi tulkapásaival, szemközt a kézzelfogható törekvéssel, hogy a megyék és a városok közigazgatása szolgálatába tereltesse a kortes uralomnak.

Leginkább kifejezést nyer ez a törekvés a törvényjavaslat 57-dik szakaszában, melyet most oly behatóan tárgyal az ellenzék. Általános vitába is beillő, valóban nagyszabású beszédek tartottak e szakasz fölött többen, kivált Ugron Gábor és Apponyi Albert gróf. Ugron Gábor ezuttal fölülmulta önmagát. Elementáris erővel hatottak a fejtegetései, az érvei és argumentumai. S ha az ő érvelésének hatása alatt szavaztatják meg a parlamentet, talán még a készséges szabadelvűpártból is részére áll a majoritás.

De arra természetesen nincs eset, hogy ellenzéki argumentumok hatása alatt szavazzon a képviselőház. Az utolsó szó mindig a Tiszáé, ki — azt el kell ismerni róla — nagy

mester a dolgok elforgatásában és ért hozzá, miként kell, egy egészben erőteljes érvelésnek kiragadni ha nem is gyöngye, csak eléggé körül nem sánczolt mondatait.

Ez egyszer azonban sikertelen volt a miniszterelnök csűrőse-csavarása. Ugron és Apponyi után mindössze annyit tudott mondani, hogy az ellenzék gyanusít, hogy a kormánynak oly szándékokat imputál, melyektől az távol áll.

Hát csodálatos mindenestre, hogy mégis törvénybe iktatják a legveszedelmesebb tulkapásokra módnyújtó paragrafusokat — persze minden rossz szándék nélkül, csupa jóindulatból. Vagy amint Ugron mondotta igen jellemzően, hogy Tiszáék úgy tesznek az állam számára követelt jogokkal, mint a Bál isten papjai, kik mindig az istenség számára kéri a bárányokat, de azokat maguk emésztik föl.

A veszedelmes szakasz fölötti vitában egyébiránt akadt Tiszának egy majdnem méltó szekundánsa Beniczky Ferencz volt főispán és jelenleg belügyminiszteri államtitkár személyében.

Beniczky Ferencz kiszállt a parlamenti síkra és előadást tartott arról, minő ártatlan, kedves emberek azok a főispánok, kiket itt oly fekete színben festenek le.

Magát hozta föl példának Beniczky Ferencz, ami kétségkívül nagy szerénységre mutat. Önmagáról tartott dícsbeszédet, hogy ő mindig csak a jó közigazgatás érdekei-

vel törődött s nem a politikával, nem a korteskedéssel.

Végül pedig kivágta a legnagyobb schlagert, mondván, hogy az ő megyéjében: Jász-Nagykun Szolnokban csak egy kertületben sikerült megválasztatni kormánypárti követet, és ime, a miniszterelnök mégis őt érdemesítette arra, hogy behívja államtitkárnak.

Hatalmas sikert várt ettől az érveléstől az államtitkár, de bizony nem szörnyűködött el rajta senki. Nincs mit csodálni rajta, hogy a notorikusan legellenzékibb megyében csak egy kormánypárti jelölt birt győzni. Sőt inkább ez a csoda, vagyis ez az egy eset, a Polónyi megbuktatása Szolnokon bizonyítja éppen, hogy a presszióval mire mennek Tisza főispánjai mind ott, a hol csak egy kissé alkalmas hivatalnoki elem van is a választási eredmény meghamisítására.

Egyébiránt, hogy a főispánok szerepe nem a jó közigazgatás céljában van kijelölve, arra találóan reflektált Ugron Gábor. Elmondotta, hogy Tisza Kálmán a nagykorúságot elérő gazdag mágnásokból válogatja ki főispánjait, kik a közigazgatáshoz absolute nem értenek semmit. Már az ily főispánok kinevezése nyilvánvalóvá teszi a célzatot egész meztelenségében. A vagyon és családi összeköttetések előnye az, amit a kormányelnök kerget főispánjainak megválasztásában, mert az így szerzett hatalom nélkül kockán forogna csakhamar a saját hatalma.

És most az új törvény még növeli a közvélemény meghamisításának lehetőségét, a függetlenségi párt azért küzd ellene a lehetőségig és legalább a főispáni mindenhatóságot óhajtana megnyirbálni emberségesen.

„Mert ezen főispáni hatalom megteremtésében nem vezetheti a törvény megalkotóit sem államférfiúi magasabb gondolkodás, sem az adminisztráció érdeke, sem a szabadságnak védelmezése, hanem vezeti őket egyszerűen az a félelem, hogy a nemzet egyszer majd től fog ébredni. És ez a félelem nagyon hasonlít a Delilához, amelyet érzett akkor, mikor a hajnal közeledett, hogy majd fölébred a hajától és erejétől megfosztott Sámson.”

A gazdakörből. A gazdakör igazgató-sága márcz. 25-én Somssich Pál elnöke alatt ülést tartott. Az 1886. évi márczius hó 11-diki ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után, dr. Csillag Gyula értekezett a kisebb királyi haszonvételek megváltásáról. Szerző nagyfotosságu értekeztetésében, a földesuri italmérési jognak teljes kárpótlás mellett, minél előbb való megszüntetését kívánja. A megváltást az állam vinné keresztül, ép úgy mint a földtehermentesítést; a községek által való megváltást szerző ellenzi. A regale-váltásból eredő államadósság törlesztése céljából az államkincstárt megillető külön engedélyilleték és évi államadó volna kivetendő az italmérési üzletekre, oly módon, hogy ez fűdjön az adósság utáni kamatot és törlesztési részletet. A szab. királyi városok és a regaletulajdonnal bíró 10,000 lakosnál nagyobb községek regaléi nem váltatnának meg, de ezentul ezek is az engedélydíj alakjában szednék be jövedelmüket. Somssich Pál elnök

jelentőségét. Akik a primae occupationis birtoknak voltak jogában, az idők zivatarai által kétségessé lett jogaik erősítésére kénytelenek voltak új adományt kieszközölni. Az ily dolog rendkívül sürűn történt a rendszerint minden korszakban szereztek az illetők új adományt, főként ha egyes zsarnokok földözéseinek voltak kitéve.

Az ily új adomány III. Károly király szóban forgó levele is, melynek megszerzési oka egyszerűen az volt, hogy a város a szegedi várparancsnoktól, a szegedi kamarai praefectustól, a csanádi püspöktől, de még másoktól is méltatlanul zaklattatott. Ezek elhárítására s megszüntetése céljából szerezte az új adománylevelet, melynek tekintélye, ereje s tisztelete igen természetes, hogy nagyobb volt, mint a régi gyűrött pergamené, melynek pecsétje már zuzódott és írása olvashatatlan volt.

Aki az 1700—1720-ik évek eseményeit a városi levéltár adatai alapján behatóan, fáradságos egybevetésekkel s critikai vizsgálattal szemügyre veszi, az tudja azt is, hogy ez új adománylevél útján a város a sok külön-külön oklevél helyett egy olyan szabadalmi levél expedálását igyekezett megnyerni, amely magában foglaljon minden jogot, mely a város összes jogainak mintegy Codexét képezze.

Ez ugyan szép összegbe került, de azért tisztelt elődeink azt mégis megszerzték.

De méltán kérheti ennél fogva bárki is, hogy ha nem III. Károly királytól kapta Szeged a patronatus jogot, hát ki mástól? Ha Károly király ez oklevele csak új adomány, hol vannak a régiek? E kérdésnél utalunk a város titkos levéltárában levő sok eredeti régi

TÁRCZA.

Mikor kapta Szeged város a kegyuri jogot, s mily czímen gyakorolja azt?*)

A magyar korona egyik legszebb joga volt a *donatio*, mely alatt közjogunk tanítása szerint azt értjük, hogy a honfoglalás alkalmával az egyes nemzetségek által megszállt (primae occupationis) birtokokat, ha hűtlenség vagy magszakadás következtében a koronára visszaszállottak, azokat a korona újból adományozni volt köteles, honfű érdemek jutalmazására, és pedig *ingyen*.¹⁾

A birtok adományozásával az adományos sokat, *igen sokat nyert*. Mert a nemesi birtoknak birtokbavétele által az illető nemessé lett, az összes nemesi jogokat megszereste, habár az a donatióban kimondva nem is lett. A donatio a nemességre való emelést implicite magával hordta. A birtokbavétel után a birtokos megszerezte mindazon jogokat is, melyek a birtokkal járók, azzal elválhatatlanul egybekapcsoltak voltak, habár a donatióban azok nyíltan kifejezve nem voltak is. Így megszerezte az adományos a kegyuri jogot is, ha az már előbb az alapítás czímén a birtok urát megillette.

A koronának azonban jogában állt a kegyuri jogot külön is adományozni, a nélkül, hogy ezzel kapcsolatban birtokadományozás történt volna. De az 1638. évi 30-ik t. cz. a Felső ezen kegyeinek korlátozását rendelte el.

III. Károly királynak 1719. évi má-

jus hó 21-én²⁾ Laxenburgban kelt oklevelében a többi között felemlítve találjuk, hogy a város jogai és szabadságai közé tartozik: „*lelkész, vagyis lelképásztort törvényszerű javadalmakkal és terhekkel kinevezni és ahol kell, azt bemutatni*.”

Ez oklevél alapján azt hirdetni, hogy a kegyuri jogot Szeged város közönségének III. Károly király adományozta, s azt csak 1719. óta bírja, — igen nagy tévedés. Mert a patronatus-jogot a püspökséggel folyt vizályai daczára is a város már 1713-ik év óta törvényszerűleg gyakorolta. Az azt megelőző időkben, nevezetesen a török uralom alatt, a város a patronatus-jogot nem gyakorolhatta mert a világi papság egytől-egyig elmenekült, csak a *barátok* maradtak meg, akiket a török urak mindenütt türtek, sőt velők rokonszenveztek. A mohácsi vész előtt a kegyuri jogot a város szintén gyakorolta.

De még egy másik tévedést is tisztáznunk kell. Nevezetesen azt, hogy III. Károly király említett oklevele *eliberationalis* — *főlszabadítási* — oklevél lenne. Ilyet törvényeink nem ismernek. Talán a 40-es években a Batthyányak, Bezere-diek, Károlyiaknak volt jobbágyaikkal az uri szolgalmányok megváltása iránt kötött egyezségeiket ennek lehetne mondani, de törvényeink ezeket ismét *örök-váltás néven rendelik uvezni*.

De hogy is lehetne III. Károly király említett oklevele felszabadítási okmány? Hát mi alól, kitől szabadítottatott föl Szeged népe, mely soha sem volt jobbágy? Hisz már az 1715-ik évi 37. és 107. t. cz. a következőket nyilvánítja: „*Ámbár ugyan Buda, Pest, Sz. Fehérvár, Esztergom, Szeged sz. kir. városok, más-*

1) Persze O. ur ezt a dátumot is hibásan, mindig márcziusnak írja.

*) Mutatvány „A kegyuri jog és a szegedi gyakorlat” czimű, lapunk mai számában ismertett műből.

1) Ezt az 1848-ik évi törvények megszüntették, ma már a nemesség-adományozás czímeslevél (armalis) által történik.

indítványára ezen nagyfotosságu s részletesen kidolgozott javaslatok fölötti nyilvános tanácskozás legközelebbi csütörtökre halasztatott.

A fővárosi ügyvédek az igazságügyért. A budapesti ügyvédi kamara Hodossy Imre elnöklete alatt csütörtökön tartotta évi rendes közgyűlését. A gyűlés lefolyása ismét azt bizonyította, hogy a fővárosi ügyvédi kar a legnagyobb mértékben elégedetlen igazságügyi állapotaikkal. Dell-Adámi Rezső, igen találóan Harpagonpolitikájának nevezte el azt az eljárást, melyet az igazságügyminiszterium követ — Dell-Adámi kárhóztató kritikája után Pártos Béla a következő indítványt terjesztette elő: Határozza el a közgyűlés, hogy az igazságügyi miniszteriumhoz feliratot intéz azzal a kérelemmel, hogy az ország összes kir. járásbírósa gainál rendszeresített írno ki, — valamint a díjnoki állásokat minden egyes megürülés esetén legott betöltesse, sőt ez állásoknak a felmerülő szükséghez képest szaporítását is gondos figyelem tárgyává tegye. A felirat szerkesztésével és indoklásával a kamara választmányát bízták meg. A közgyűlés azt határozta, hogy ez indítványt átteszi a választmányhoz, mert nem adatott be kellő időben s így a közgyűlés vele mint indítványnyal nem foglalkozhatik.

Munkás zavargások. Lüttichből sürgönyzik márczius 25-ről: Tegnap késő este összeütközés volt a csapatok és a sztrájkoló munkások közt. Két munkás megsebesült, és pedig az egyik halálosan. A polgári őrség ma reggel óta megszállva tartja a város-házát. Az itteni csapatok erősítésére Hasselből és Reverloóból katonaság érkezett. A sztrájk folyton terjed. Az anarchista vezérek nyitlan izgatnak a fosztogatásra. A város közvetlen közelében oly rossz lábon áll a közbiztonság, hogy a levélhordókat katonák kísérik. A környékbeli községeket a sztrájkolók nagy számban járják be, koldulva és a lakosságot fenyegetve. St-Nicolausban a sztrájkolók megtámadták a polgármester lakását és bezúzták annak ablakait.

Delooz tábornok parancsára tegnap este egyegyed 11 óra tájban az egész polgári őrség hirtelen fegyverbe szólíttatott. A polgári őrség csapatszállai megszállották a bányát, mely előtt nagy néptömeg gyűlt össze. — Vasárnapra Gentben, Lalouviereben, Verviersben, Loewenban és Andennében népgyűlés van hirdetve.

adomány- és szabadalmi levél közt előforduló s Mátyás királynak 1458-ik évben Szeged város részére kiadott adomány-levelére, 1) amelyben a város közönségének Szt. Dömötör és Szt. György martiroknak, a Szt. Péter apostol-féle kőházi és ővezgy Szt. Erásébetről czimzett templomok plebániáira nézve a kegyuri jog gyakorlatát adja és engedélyezi, amely plebániákat szabadon adhatják jól érdemesült egyéneknek, vagy akiknek inkább akarják. De éppen ezen királyi adomány-leveléből nagyon is világos az, hogy e patronatus-jogot a város nem a királyi kegyből nyeri, hanem azt, mint az elősorolt plebániák alapítója (fundatora), ősidőktől mindenkor, egész mostanig gyakorolta.

E szerint Szeged az eredeti szerzés-mód czimén gyakorolja a kegyuri jogot, s ezzel a fentebb előrebocsátott állítások, valamint az, hogy e jog realjog, tökéletesen bebizonyítva van.

S még jobban kitünik ez, ha azt is figyelembe vesszük, hogy miért csak éppen e négy plebániára nézve szól a város kegyuri joga, holott mint tudjuk, Szegeden még több lelkesség, meg több templom is volt. A sok közül elég legyen csak az alsóvárosi „havi boldogaszszony” tiszteletére szenteltet említeni, melyben már ekkor (1458-ban), sőt előbb is a Szt. Ferencz-rendi atyák lelkészettek, s amely templomról azt is tudjuk, hogy a király — Mátyás király — alapításának és bőkezűségének köszöni lételet, szóval fejedelmi templom volt. Sépen ez ad kétségtelen magyarázatot, hogy a király csakis azon egyházakra biztosította a város kegyuri jogát, amelyeket maga a város alapított. A többire nem.

1) Az oklevél eredetije a titkos levéltárban 24. sz. a. őriztetik.

Ujdonságok.

— Márczius 26. —

— Szilágyi Sándor, az ősz történet-tudós, az országos könyvtárak legtöbbjére három napig Szegeden tartózkodott a Somogyi-könyvtár tanulmányozása végett. A kitünő férfiú gazdag könyvtárunkat Reizner János könyvtárigazgató segédkezője mellett behatóan átbüvárkodta s nagy elismeréssel szolt a kezelési rendszerről s a könyvtár gazdagságáról. — Tegnap Kállay Albert főispán, Pálffy Ferencz polgármester, Szluha Ágoston főkapitány, Szabados János hely. polgármester és Reizner János könyvtár-igazgató társaságában időzve, megtekintette a várost, mely rendkívül megtetszett neki. Az ősz tudós ma délbén utazott vissza a fővárosba.

— A tavaszi áradások. A Tisza Szegednél az éjjel 21 czentimétert áradt, a vizszin jelenleg 3-98 méter. A ma érkezett táviratok szerint a Tisza Szolnoknál 3-50 méterről 3-64 méterre, Tokajnál pedig 2-93 méterről 2-96 méterre áradt. A mellék folyók közül a Maros Aradnál 0-08 méteren megállapodott, a Szamos s a Körös lassu mérvben áradnak.

— Az új vízvezeték ügye. A vízvezeték építését tárgyaló nagybizottság legutóbbi üléséből a hozzájárulási költség kivétési módozatának megállapítására egy kisebb bizottságot küldött ki. Ez a bizottság ma d. u. tartotta első ülését Szabados János h. polgármester elnöklete alatt. Megállapodásait, midőn azokat a nagy bizottság elé terjeszti, ismertetni fogjuk.

— A szeged-dorosmai országot kiépítése. A Szeged kereskedelmére nagyfotosságu ut kiépítésének kérdése meg van oldva. Meg van oldva még pedig úgy, ahogy azt a két város érdekei megkövetelték. A nagy vidék forgalmát koncentráló országot kiépítését úgy Szeged, mint Dorosma város küldöttségei szükségnek mondták ki a mai napon tartott értekezletükön. Az értekezlet délelőtt 10 órakor vette kezdetét a székeküli bizottsági termében. Jelen voltak: Szeged város részéről László Gyula tnök, mint elnök, Obláth Lipót közh. biz. tag, Tóth Mihály főmérnök, Csab Andor kir. főmérnök, és Fajka János főszámvevő. Dorosma részéről: Czékus Ferencz bíró, Zádory Károly jegyző és a kiküldött tanácsbeliek. A tár-

E kegyuri joga a városnak, mint alapítónak, soha kifogás alá nem esett. Gyakorolta kétségen kívül az eredeti szerzés-mód jogczimén. Királyi adománylevel sem kellett volna ehhez soha, hacsak valamely mellőzött választott már akkor is a „Nyilt seb” módjára támadást a jog ellen nem intéz, amely támadás elhárítására voltak kénytelenek elődeink a királyi védelmét igénybe venni: éppen úgy, mint ahogy a mult század elején a patronatus-jog elleni gyakori támadások miatt kénytelenek voltak a III. Károly által kiadott oklevélben a város jogainak codificatióját eszközölni.

Mátyás király a Hunyadi-háznak tett nevezetes szolgálatainak fogva, noha, Szegedet igen kedvelte, 1) azt minden kitelhető jókkal elárasztotta, — mert az 1462-ik évben Csanádon kelt és Szeged város javára kiadott oklevelében mondja: „mivel a királyok dicsősége a népek sokaságából s az országok disze és ereje a városok gazdagságából és bőségéből áll: illő tehát: hogy a fejedelmek a népeket megtartsák és a városokat nagyobbítsák és pártolják, amelyekből a királyoknak s országoknak igért hasznok származnak, — hogy ez által mind a fejedelmek rendes gondviselése dicsértessék, mind pedig a népek és városoknak áladalma hasznot és gyarapodást nyerjen” — de azért a kegyelem osztogatásában a joggal nem élt vissza, csak a jogot védte, az igazat pártolta és az őt

1) A Hunyadiak számos leveléből elég legyen Mátyás királynak Diósgyőrött 1478-ban Szeged javára kiadott oklevelében foglalt következő kijelentésre utalni: „hivünknek, Szeged város értelmese és gondos polgárainak és az egész közönségnek azon külségét és lelkes szolgálatait, melyeket előbb országunk sz. koronájá, később pedig a mi felségünk irányában különféle helyeken és időben sokféleképen tanusítottak és teljesítették, tekintetbe véve.”

gyalás alatt egy hang sem emelkedett az utépítés ellen. A közös küldöttség egyhangúlag határozott, kimondván, hogy az országot kiépítése közös érdek lévén, az építés keresztülvitelét mindkét város kívánatosnak tartja. Az építésre nézve a küldöttségek között a következő megállapodás jött létre: Szeged város kiépíti a magyar államvasut dorosmai átjárójától az osztr.-magyar államvasut dorosmai állomásán keresztül a fehértői csatornáig vonuló országuutrész, mint amely a saját földjén fekszik; Dorosma város pedig kiépíti a fehértői csatornától Dorosmán keresztül a fűrdőig terjedő országuutrész. Az országot kiépítése ügyében a két városon kívül az osztrák-magyar államvasut is érdekelve lévén, elhatároztatt, hogy a vasutársulat felszólíttatik az építéshez való hozzájárulásra. A küldöttségek végül a helyiszemle megtartását április 2-ikára tűzték ki, melyre már az osztr. magy. államvasutársaság is meghívatik.

— Az ideai építkezés. Az építkezési bizottságnak a tegnapi ünnep miatt mára halasztott ülése elé 4 kisebb építési kérvény került. A kérvényezők a következők: Csóti Mihály pince és mosókonyha építésére (a lilium utcában), Jiraszek és Krausz nyári fűdélzet építésére (a vigadó-épületben), Müller Kálmán zsindeyszín építésére (a budapesti sugáruton) s végül Vaskovics Antal, mint a légszeszgyár megbízottja új iroda-épület emelésére (a budapesti sugáruton a légszeszgyár telepen). A bizottság az engedélyek kiadását a megejtendő helyiszemlék alapján fogja javaslatba hozni.

— Nagy megtakarítás a rakpartépítésnél. A tiszai rakpart építése óriási összegeket nyelt el s tudvalevőleg nagy pótköltségre is volt szükség, mely megszavaztatott. A rakpart új erővel és új pénzzel építettett tovább a miniszteri kirendeltség által, melynek vezetője Wein Aurél kir. főmérnök ur. A munkálatokra kedvező idők jártak, a Tisza vize nem sokat alkalmatlankodott s ma, midőn már az építés nagyrészen tullestek, arra az örvendetes eredményre jutott úgy a miniszteri kirendeltség, mint a város, hogy az újabb költségből nagyobb megtakarítás éretik el. A megtakarított összeg hozzávetőleg mintegy 200,000 ft-ra fog rugni. A városi hatóság ezen kedvező körülményt fölhasználja s lépéseket tesz a megtakarított összegnek újabb, a rakpart építéssel összefüggő építkezésekbe való befektetése iránt. Még a mult évben kérelmezte a város a munka és közleke-

megillető jogot ez esetben nem ajándékozta el Szegednek, habár az egyik legkedveltebb városa volt.

Mátyás király leveléből végül kitünik az, hogy az ősi jog a város egyetemét illeti meg; de Károly király oklevele is világosan azt hirdeti, hogy amint az elősorolt összes jogok, úgy a kegyuri jog is a város közönségét, annak egyetemét illeti meg, s ha e jog bizonyos időszakokban csak a tanács, mint végrehajtó hatalom által gyakoroltatott, azt az akkori nehéz idők sajátos rendszerének ismerése után nagyon könnyen érthetjük, s menteni tudjuk. A hatalmi tulkapás akkor annyira ment, hogy még az országgyűlési követeket is a tanács választotta a maga kebeléből, s a communitas csak a 30—40-es években kezdte meg alkalmi esetekből a jogokat visszaszerezni.

A fentebbiekből látnuk, hogy O. urnak további állításai ismét csak tévedések, s levont következtetései merő képzelgéseknél egyebeknek nem tekinthetők.

Az örménygyerek milliói.

63. tolyt.

Regény.

Irta: Glinzki F.

(Folytatás.)

Pál, kezeit fölemelve, suttojga:

— Köszönet, ezer köszönet!

Ezek voltak a házaspár között az első szavak, az engesztelődés szavai. A dāmon, Hermin, nem volt többé a házban, férj és feleség ismét egymáséi.

Gyorsan javul a báró állapota. Ezen-tul Grodecki grófné is résztvesz az ápolásban. Szórakoztatni igyekszik a bárót. És ez sikerül is neki. Egyszerű, őszinte modora, hamisítatlan humora, eredeti ötletei mulattatják, földvidítják a beteget.

Néha azonban komor, gondolkozó

dési miniszteriumnál a helyi tiszai forgalom érdekében két új rakparti lejáró építésének engedélyezését. A miniszter akkor azt izente, hogy nincs pénz. Hát most már van pénz. Főkiratában tehát elsősorban a tervezett két rakparti lejáró kiépítését kéri a hatóság. Ezenkívül a megtakarított rakparti költségből a hidtértől a Stefánia-térig terjedő part kikövezését, továbbá a felső tiszapartnak (a Felmayer-ház irányában) kiszélesítését óhajtaná a város eszközölni, amely óhaját szintén belefoglalja a főkiratba.

— Vörös kardpárhaj Szegeden. Apró párhaj-csatározások Szegeden is sürűn megesnek, ezek azonban többnyire nagyon ártatlanok. Annál nagyobb feltűnést keltett tehát a városban az a kardpárhaj, mely tegnap délelőtt folyt le s melynek színhelyét az ellenfelek vére festé. Mert mindkét fél jó erősen megsebesült. A viaskodás nagy titokban történt. Sem a rendőrség, sem a közönség köréből senki nem tudott arról semmit, csak az affair lejátszódása után. Ekkor is az vezetett a nyomra, hogy a párhaj színhelyét nem jól választották meg. A torna-egylet reáliskolai torna-termében verekedtek s így történt, hogy megsebesültek a dolgot bár csak az eset lefolyása után. A kard-párhajról különben a következő értesülésünk van: Az ellenfelek Sz. Károly polg. isk. tanár és K. Ferencz állami erdész voltak. Hogy miért kellett okvetlen vérenek folyni, arról érdekes verziók keringnek. Segédek voltak Sz. K. részéről Sz. Nándor polg. isk. tanár és U. Antal hadnagy, K. F. részén pedig B. Ferencz főhadnagy és K. Gyula mérnök. Mint orvosok dr. Zápory Nándor és dr. Faragó Ödön működtek. A párhaj reggeli nyolczadfél órára volt kitűzve, miután korábban még homály van a nagy torna-teremben, ahol az előkészületeket még az előző nap estéjén megtették. Az ellenfelek a kitűzött időre pontosan megjelentek s hogy a figyelmet magukra ne vonják, ügyesen egyenkint mentek a helyszínére. Pontban fél 8 órakor szemközt álltak. A föltételek ismeretlenek. A viaskodás néhány percig tartott, mialatt mindkét fél megsérült. Sz. K. mély vágást kapott a jobb karján, K. F. pedig két sebből vérzett: egy nehezebből, melyet a homlokán s egy kisebből, melyet a karján kapott. A szo-

lesz Pál. Ilyenkor bátoratlanul tekint ne-jére. Tudatában van a bűnnek, melyet ez angyali nő ellen elkövetett és mintha bizonyos tartózkodást venne észre Jadwiga viseletében is.

Végre kijelenti az orvos, hogy a beteg elhagyhatja az ágyat.

— Ezzel be van töltve a földatom, mondja Jadwiga.

— Igen, igen, segítkezik Grodecki grófné. Csomagoljunk és menjünk vissza Bécsbe.

— Hogy a grófné férje és gyermeke után vágyódik, azt megfoghatónak találom, de azt nem értem, mért akar bennünket elhagyni ön is, báróné; azt valóban nem értem, jegyzi meg az orvos csodálkozva. Azt hittem, hogy szerencsésen helyre van állítva az egyetértés, bizonyosan tudom, hogy a báró mélyen fájlalja eltévelyedését, hogy belátja, minő kincset bir önben — és mégis távozni akar! Jadwiga nem felel és az orvosnak úgy tetszik, hogy érvei nem hatottak, hogy Jadwiga csakugyan el készül utazni. Szinte kedve van a grófnét gyanusítani, hogy az hat a bárónéra ilyen szellemben.

És mindez arra indítja, hogy egy pár komoly szót váltson a báróval, kitéve magát a veszélynek, mikép ez fölggyógyulását valamivel késleltetni fogja.

— Hogyan gondolkozik báró ur Hermin grófnőről? kérdezi az orvos betegétől.

— Oh, csak soha vissza ne térne e szörnyű asszony! suttojga a báró ingerülten. Sok, sok szerencsétlenséget hozott reám. Sulyos betegségem teljesen kijózanított.

— Ne féljen tőle, hogy Hermin viszatér, feleli az orvos, mert közben férjhezment egy Brissan Jaques nevű milliomoshoz és Párisba tette át lakását.

kásos békülés elmaradt. Az orvosok végeztek földadatukat, egy nagy dézsa piros vizet czipelt ki a szolga később a terem-ből, ezzel az affair véget ért.

— **A járda-költség és a járdák.** Éven-kint nagyobb összegek vétetnek föl járdák építésére. Az idei költségvetésben is gondoskodva van erről. Megfoghatlan tehát, hogy mégis folyton hanzik a panasz a belső városrészekből is járdahiány miatt. Ma is kettőt kaptunk. A mérnökség kötelessége az ilyen hiányok pótlására javaslattal a tanács figyelmét fölhívni. A legújabb panaszok a következők: A mérnöki hivatal figyelmét bátorkodunk az alsóházapart azon részére fölhívni, mely a kiskörutól egészen a Ligeti-malomig terjed. Mig ugyanis a kocsiközlekedés számára kitűnő út van itt, addig a Milkó féle telek előtt gyalogjáró helyett botrányos sárfészek tátong, hol hetivásárokon kocsik ácsorognak, úgy hogy a nagy forgalmi uton esős időben alig lehet keresztülgázolni. Azon hiszemben, hogy fölszólalásunk sikerrel fog járni, kérjük a tek. szerkesztő urat e sorokat becses lapjába fölvenni. — Több alsóvárosi polgár. — A másik panaszt rókusról vettük. Nem másról panaszodik több rókus polgár, min hogy a templom előtt a járda botrányos állapotban van. Hát erre is fölhívjuk a mérnökség figyelmét.

— **Bécs és Mindszent.** Hogy illik ez össze? A hatalmas császárváros a szegény kis vityillos magyar helyiséggel? Hát úgy illik ez össze, mint ahogy az a viszony, hogy Pallavicini Sándor örgróf a szegény vityillos magyar helyiség követe állandóan Bécsben lakik. Ebben ugyan még nincsen semmi különös. Nem követelheti azt senki az örgróftól, hogy a magyar fővárosban költse a pénzét, s hogy néha a magyar parlamentben megjelenjen. Mindezekről nincs most szó. Azt akarjuk följegyezni, amit a bécsi lapokban ma olvastunk az örgrófról: ez fogja csak megmagyarázni, hogy tulajdonképpen miért került egy kalap alá a dus császárváros és a szegény vityillos magyar helyiség. Örömmel újságolják a bécsi lapok, hogy az áldozatkész magyar főúr a tervezett bécsi klinika építése alapjára 2000 frtot adományozott. Rotschild adott csak többet, 3000 frtot. Igen ám, de az alázatkész örgróf itthon is bőkezűsködik. Nagy hűhóval kürtölték a multkor, hogy Mindszent, melynek követe vagy 200 frtot adott jótékony célra.

— **Himlő-oltás.** Rókus városrészben a himlő-oltás mai nappal veszi kezdetét. Jelenkezhetni minden kedden és pénteken d. u. 2 és 3 óra közt. Dr. Cserey Zsigmond kerületi orvos lakásán (Török-utca 3. szám alatt), hol a beoltás eszközöketik.

— **Megörült uradalmi ispán.** Egy intel-

Az orvos élesen figyel a betegét, hogy hírének hatásait tanulmányozza rajta. Pál fényesen kiállja a próbát. Nagy meglepetést mutat ugyan, de a meglepetés láthatólag örömdetes.

— Tölem mehet, ahova akar, szól a báró nevetve.

— Hallja, báró ur, kezdi ismét az orvos, ön most abban a veszélyben forog, hogy másodszor is elveszítse nejét.

— Doktor, kiáltja a báró rémülten.

— Igen, igen, folytatja az orvos. A báróné azt hiszi, hogy teljesítette földadatát és Bécsbe készül vissza atyjához...

— Ez a csapás megsemmisítene, szól a báró panaszosan.

— Bár mindig így gondolkozott volna! duzzog az orvos és elhagyja a szobát.

A báró rögtön magához kéreti feleségét. Jadwiga azt hiszi, valami aprólékos dologról lesz szó, mert nem tudta, hogy az orvos elmondotta utazási tervét.

De belépve, csakhamar észreveszi, hogy a báró rendkívül izgatott.

— El akarsz hagyni, Jadwiga? kérdezi a beteg, lélegzet után kapkodva és összekulcsolva kezét.

— Lechner doktor fölszólított, hogy jöjjenek el ápolásodra, mivel gondatlan ápolás mellett életed forog veszélyben, feleli Jadwiga nyugodtan. Én a tiszta emberszeretettel érzelmeit követve, megfeleltem e hívásnak... De most, hogy folyógyultál, ismét távozhatom.

— Hát azért mentettél volna meg csupán, hogy annál kegyetlenebbül büntess? kérdezi Pál kétségbeesetten.

— Hogy büntesselek? ismétli Jadwiga maró gunnyal. Oh nem! Megyek, nehogy gátja legyek szerelmi boldogságodnak.

ligens férfit szomorú sorsára hívták fel ma délelőtt a kapitányság figyelmét. Egyik közelekvő kincstári uradalom ispánja, W. E. ez a szerencsétlen ember, kin az utóbbi időben a téboly jelei kezdenek mutatkozni. W. jelenleg városunkban tartózkodik s a helybeli jószágigazgatóság egyik tiszviselője tett róla a rendőrségnél jelentést. Arra kérte a kapitányt, hogy a szerencsétlen embert szemmel tartsa, mert több oly dolgot vitt már a napokban véghez, miről szomorú lelkiállapotára joggal lehet következtetni. Az uradalmi bérlők nyakára folytonosan csendőrköt s katonaságot küldözött, hogy a birtokból őket kitaszítsa. Az adóhivatalhoz meg egy hosszú táviratot menesztett, melyben 600 frtot kért, hogy azzal Szegedre utazhassék. Ismerőseihez is már több fenyegető levelet küldött. A szerencsétlen W. szomorú sorsa kartásai körében általános részvétet keltett. Szigorú, de pontos, kötelességtudó tiszviselőnek ismerték. A kapitányság intézkedni fog W. szemmel tartása iránt s ha szükséges lesz, felügyelet alá helyezik.

— **Tűzoltási próba egy új találmánnyal.** A Bauer-féle tűzoltó találmányt tegnap d. u. 3 órakor mutatta be Rechnitzer János újvidéki tűzoltó-parancsnok a Szt. István-téren, nagyszámú közönség jelenlétében. S a kísérletek bizonyították, hogy ez az új tűzoltó-szer csakugyan igen praktikus találmány a tűz gyors eloltására. Az egyes kísérletek a következők voltak: A találmány bemutatója egy nagy darab rongyot, mely petróleummal volt leöntve s erősen bekatránnyozva, meggyújtott s egy ideig — ameddig a nagy melegség megengedte — ujjai közt tartotta. Azután egy másik tűzoltó vette át az égő rongyot, ki előbb kezét a tűzoltó-anyagba bemártotta s a tüzes ruhát összefogva tartotta, anélkül, hogy a meleget legkevésbé is érezte volna. A tér közepén szorosan egymás mellé három nagy famáglya volt fölállítva, szalmával beszőrva, petróleummal s kátránnyal leöntve, hogy annál hamarabb tüzet fogjon s erősebben égjen. A középső máglyát lelocsolták a tűzoltó-anyaggal s a két szélsőt a bemutató segítségével meggyújtotta. A tűz gyorsan terjedt, vastag füstfelhő emelkedett a Szt. István-tér fölé s oly kiállhatatlan volt a hőség, hogy a közönség hátrálni volt kénytelen. Az égő máglyákat a tűzoltó-anyaggal lelocsolták s mikor a füstfelhő eloszlott, a középső máglya teljesen sértetlenül állott a szenes üszkök között. Még a szalma sem pörköldött meg rajta.

— Ne légy oly kegyetlen, Jadwiga! könyörög a báró. Kérlek, esedezem, maradj nálam!... Megbánom vakságomat és elátkozom a pillanatot, melyben nővéred házunk küszöbét átlépte... Érzem, hogy szörnyen megbántottalak, hogy megsértettem legszentebb érzelmeidet, de kérek, bocsáss meg! Őszintén bánom és jóvá fogom tenni vétkeimet!

Jadwiga földre szegezi tekintetét és hallgat. Nem tudja, jó lesz-e ily könnyen megbocsátani.

— Hallgasd meg könyörgésemet, szeretett Jadwigám! kéri Pál még egyszer. Közelebb megy nejehez és átöleli derekát.

— Megbocsátok! suttogja Jadwiga, érzelmeitől elragadva.

Pál forró csókokkal halmozza el ajkát és ujjongva szól:

— Az isten áldjon meg szelidségedért, édes, jó Jadwigám!

Karjaiban fekszenek egymásnak a férj és nő. Ismét a tiszta boldogság napja ragyog le rájuk.

— Ez aztán okos dolog! szólal meg a grófné hangja. Most már nyugodtan térek vissza Bécsbe.

Jadwiga mélyen elpirul, a báró kezét csókol anyósának.

Ekkor lép be az orvos. Jadwiga kezét nyújt neki és így szól:

— Önnek köszönöm visszanyert boldogságomat! Az isten áldja meg érte!

Az orvos mosolyogva felel:

— Nagy örömem telik benne, hogy ezuttal is a kék szemek arattak diadalt. Nem mondom, hogy szép nem volna a fekete szem is, de az olyan szemek, mint az itt szóban levő hölgyé, pusztító hatást tesznek mindenütt.

(Folyt. köv.)

Végül egy bekatránnyozott fabódét gyújtottak föl, melyre az oltó-szerrel lelocsolt tűzoltók is fölmásztak anélkül, hogy legkisebb bajuk történt volna. Mikor a bódé legjavában ropogott, a fecskendőből előre praeparált vizet locsoltak rá s mintha csak elvágták volna a tűz útját, olyan egyszerre elállott. A kísérletnél jelen volt Szluha Ágoston főkapitány is. Ott voltak a városi és önkéntes tűzoltók, előbbieket Kovács József h. parancsnok vezetése alatt. A tűzoltók teljes fölszereléssel vonultak ki a helyszínére. A közönség folytonosan nagy érdeklődéssel szemlélte az ügyes mutatványokat s hallgatta a bemutató magyarázó előadását. Hanem Rechnitzer ur ugylátszik, megelégedett arról, hogy Szegeden van, mert német szövegű tájékoztatót osztott széjjel. Külömben a tűzoltó-szer megérdemli a figyelmet. Különösen használható a bolttűzek gyors elfojtására. Arról is volt szó, hogy a színházi reservoireknél is föl fogják ama találmányt használni, csak hogy ezt az akadályozza meg, hogy a pornemű anyag a vízben leülepedik s így csak ideig-óráig felel meg a célnak. Az új tűzoltó-szer a gyár részéről Szegeden is raktároztatni fog.

— **Az „Összetartás” mulatsága.** Fölolvasással és hangversenyyel összekötött táncszertélyt rendez az „Összetartás” tiszviselői egyesület, saját segélyalapja javára. Az egyesület vigalmi bizottsága nagyszabású és fölötté érdekes programmot állít össze az estélyre, mely április 17-én tartatik meg a Tisza-szálloda nagyszertében. Már a közreműködők neve is biztosítékot nyújt a vigalom sikerére, mert a szegedi közönségnek ritkán nyílik alkalma koncertet élvezni és a hosszú farsang nem hozott egyet se. Megnyerte eddig a bizottság közreműködésre egyik legkitűnőbb humoristánkat, dr. Ágai Adolfot, a „Borsszem Jankó” szerkesztőjét, kinek fölolvását mindenestre a legélénkebb érdeklődéssel fogja várni a szegedi művelt közönség. A hangversenyben közreműködnek: Kövessi Gyuláné Füleki Lina urnő, Vadász Jolán k. a., továbbá Mennner János, Fay Zoltán, Daubrowsky Viktor és Szommer Endre zenedei tanárok. A meghívókat legközelebb küldi szét a bizottság, közölve a nagyérdéki részletes programmot is.

— **Varga Ferencz kisteleki plébános** megkereste a várost, mint a kisteleki egyház kegyurát, hogy sürgősen intézkedjék a templom kijavítása iránt. A sok téli esőzés nagyon ártott a falaknak, különösen a templom homlokzata lazult meg. A tanács mai ülésén vette tárgyalás alá eme templom ügyét s utasította a mérnöki tisztséget, hogy az épület megvizsgálása után a költségvetést — tekintettel a rendelkezési alapra — nyújtsa be. Azután a templom falainak kijavítását azonnal eszközölni fogják.

— **A szegedi vörös-kereszt-egylet** f. év április 10-én a Lloyd helyiségében közvacsorával egybekötött táncszertélyt rendez. A rendezőség már megalakult, s hogy a részvétel biztosítsa, egy belépti-díjat, valamint a vacsorát is személyenként a lehető legmérsékeltebb árban szolgáltatja ki. Az estély vacsorával rendeződik, melynél szép fiatal hölgyek fognak a rendezőség női tagjainak felügyelete mellett felszolgálni, s a vacsorát 11 órától kezdve tánc követi.

— **Nagy riadalom** volt ma délután 5 és 6 óra közt a Széchenyi-téren s a Károly-utcában. Egy óriási veresszerű tanyai juhászkutya vágatott itt keresztül s a járók-kelek közt az a hír terjedt el, hogy a kutya veszett. Volt rettenetes menekülés mindenfelé, egymást tolvat szalagálva törtettek be a nők meg a gyerekek a kapuk alá, nehogy azzal a szörnyű veszett kutyával összeakadjanak. S hogy a látványosság teljes legyen: egy czingár rendőrnagy bottal a kezében üldözőbe vette a bundás kutyát, mely a Dugonics-téren elmenekült.

— **Aki öléssel fenyegetőzik** Néhány hó óta nagy kravált csinál a felső-tanyai Kordás kapitányságban V. uram. Majd föl forgatja portáját. Azaz hogy nem is az övét, hanem a felesége, K. Veron házatáját. Mert az asszonyé minden, az ura jóformán csak kegyelem-kenyeret eszik nála. A felesége így adja be: Munkakerülő, rest ember, aki csak verekedni tud, meg a házibékét fölforgatni. Valóságos torturát kénytelen kiállni mellette. Folyton ütleget s azzal ijeszti, hogy fölkasztja a gerendára. Egyszer már neki is készült s ha a szomszédok észre nem

veszik, bizonyosan végrehajtja rajta fenyegetését. Sirva panaszkolta be férjét a kapitány előtt s arra kérte, szabadítsa meg a rossz embertől. A válopert is megindította ellene. Mig azt letárgyalják, addig V. uram a felesége mellett fog maradni, hanem a rendőrség minden lépését figyelemmel kíséri, nehogy odahaza valami bajt okozzon.

Aki kutyaharapásból él.

— Kezét csókolom, tekintetes kapitány ur. Egy kis panaszom lenne, ha meghallgatná.

Ezzel az általános bevezetéssel kezdte ma délután a panaszát Makatós Tóni is, amint a zöld asztal elé állott. Szemei dionyi nagyságban ki voltak dülledve. Lógott a ruha rajta, egyik lába a czipőből kikandikált. Pálkány-bűzt terjesztett.

— Kérem alásan tekintetes kapitány ur! Tessék ide nézni! — Ezzel az egyik lábászáráról fölhúzta a nadrágaradékat. Ezt mind a Jónás kutyája csinálta. Csupa vér, meg harapás a lábom. Káposztaléval takargattam, mert a kutya szőrből nem adtak, hogy arra kenyerettem volna.

— No hát pálkányával kellett volna kengetni, attól bizonyosan begyógyul. Szégyenit rá a kapitány.

Makatós Tóni elérte a célzást. Összevonja ritka, szőke szemöldökét s egész indignációval felel:

— Gyulladjak meg, kapitány ur, ha láttam is a pálkának szinét a bőjt óta. Nincs nekem semmi bajom. Hanem a lábom fáj, három héttel ezelőtt megharapta a Czimögék kutyája. Veszett volt...

— Veszett? Az bizony furesz dolog. De úgy rémlik előttem mintha egyszer már kendet a kutya megharapta volna. Ez a harapás olyan ismeretes előttem...

A csavargó föltekint s már éppen mentegődni akar, mikor a rendőrkáplár beleszól:

— Igenis, tekintetes kapitány ur. Egyszer már a Szekerések kutyája megharapta. Emlékszem rá. Akkor is panaszkodott. Szekerest behozták s megbírságtolták a kutyája miatt. Makatós fájdalomdiját kapott.

A kapitány tisztán látja a dolgot.

— Hát aztán kend így akar becsapni minket? Ebből akar kend elősködni? Aztán — kéri nevetve a kapitány, van erre a mesterségre ipar-engedélye kendnek, mi?

Makatós Tóni mentegődzik. Dehogy él ebből! Dehogy harapta meg a kutya máskor. Bent se volt még a kapitány előtt soha csak most...

— No hát csak kotródjék el kend, mert ha ki nem lödül, 8 napra lecsukatom a mestersége miatt.

S amint lassan kifelé kullog, fogai között morogja:

— Bizony a szegény embernek panaszkodnia se szabad...

Meghívás.

Az iskolaszék t. tagjait f. hó 27-én d. u. 4 órakor a városi székházban bizottsági termében tartandó iskolaszéki ülésre ezuton is tisztelettel meghívja,

Szegeden 1886 márczius 26-án

az elnökség.

Tárgy: tanító választás stb.

Irodalom.

Békefi Antal, lapunk belső munkatársa „Biró előtt” címmel adja ki azokat az apró történeteket, melyek időről-időre a „Szegedi Napló” hasábjain jelennek meg. A munkatársi viszony, mely szerzőt lapunkhoz évek óta szorosra fűzi, akadály abban, hogy e könyvről már megjelenése előtt a kellő méltatással szöjünk, de annyit ennél a viszonytól fogva is megirhatunk, hogy Békefi úrde költői tehetséget csillogtat az élet hangulattaljes rajzolásában, s tösgyökerez magyar nyelvvel, élénk megfigyelő képességével hivatva van sikereket aratni.

Előfizetési fölhívását egész terjedelmében ide iktatjuk.

Előfizetési fölhívás.

Biró előtt.

E címmel jelenik meg első könyvem. Az apró történetek, miket elbeszélék, nem a képzelet szüleményei. Könyvem megírásában munkatársam volt az élet.

Ez a sok oldalú költő nem kastélybeli szerelmekkel, kunyhó-idylekkel szolgált nekem. Föltárta könyvező és mosolygó képét ott, hol a szívek pörbe szállnak egymással, hol a bűn remegve hánnya salakját a fészület elé.

Tollhegyre szedtem az apró tragédiákat és vigjátékokat úgy, ahogy az élet nyújtotta, hiven.

Amilyen szerény első munkám, olyan szerény irodalmi igényem is. Ezt is buzdításul kaptam attól a jó közönségtől, melynek eddig irtam s melynek becses pártfogásába kötetemet tisztelettel ajánlom.

A 10 évre terjedő könyv ára 1 frt.

Gyűjtőknek 10 előfizető után tiszteletpédányval szolgálók.

A husvára megjelenendő kötet díszes kiállításáról Bába Sándor nyomdájá gondoskodik.

As előfizetések április 10-ikéig Bába Sándor nevére, a „Szegedi Napló” kiadóhivatalába küldendők.

Szeged, 1886. márcz. 22.

Békefi Antal.

Szegeden, 1886. Nyomatott a kiadó Bába Sándor könyvnyomdájában.